

POSTANOWIENIE

Dnia 10 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Grzegorzcyk (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gierszon (sprawozdawca)

SSA del. do SN Jerzy Skorupka

Protokolant Anna Janczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Małgorzaty Wilkosz-Śliwy,
w sprawie **T. K.**

w przedmiocie odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 10 grudnia 2015 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości na korzyść skazanego

od postanowienia Sądu Apelacyjnego

z dnia 4 marca 2015 r.,

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w W.

z dnia 12 stycznia 2015 r.,

1. uchyla zaskarżone postanowienie oraz utrzymane nim w mocy postanowienie Sądu Okręgowego i na podstawie art. 15 § 1 kkw umarza postępowanie wykonawcze w przedmiocie odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia udzielonego T. K. postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 16 lipca 2012 r.;

2. wydatkami postępowania kasacyjnego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

T. K. został skazany:

1. wyrokiem Wojskowego Sądu Garnizonowego z dnia 26 września 2003 r. za czyn z art. 338 § 2 k.k. na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności,
2. wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 14 czerwca 2005 r. za czyny z art. 286 § 1 k.k. oraz 270 § 1 k.k. na karę 4 lat i 8 miesięcy pozbawienia wolności,
3. wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 19 października 2007 r. w sprawie za czyny z art. 278 § 1 k.k. oraz art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii na karę 2 lat pozbawienia wolności.

Wymienione kary wykonywane były odrębnie. Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 16 lipca 2012 r., udzielił T. K. warunkowego zwolnienia, określając okres próby na 2 lata, licząc od daty zwolnienia, tj. do dnia 16 lipca 2014 r.

W okresie próby, tj. w dniach 3 lipca 2013 r., 22 lipca 2013 r., 26 lipca 2013 r. T. K. dopuścił się trzech czynów zakwalifikowanych z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. oraz czynu z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., co zostało stwierdzone wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 6 lutego 2014 r., na mocy którego T.K. został skazany na karę łączną 5 lat pozbawienia wolności. Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 21 lipca 2014 r.

Postanowieniem z dnia 12 stycznia 2015 r. Sąd Okręgowy orzekając w sprawie o sygn. akt XI Kow .../14 odwołał warunkowe przedterminowe zwolnienie udzielone T. K. i zarządził wykonanie reszty nieodbytych przez skazanego kar pozbawienia wolności.

Na powyższe postanowienie zażalenie złożył skazany. Sąd Apelacyjny po rozpoznaniu zażalenia postanowieniem z dnia 4 marca 2015 r., sygn. akt II Akzw .../15, utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie Sądu I instancji.

W uzasadnieniu tego postanowienia Sąd Apelacyjny stwierdził, że fakt upływu 6 miesięcznego terminu przewidzianego w art. 82 § 1 k.k. przed wydaniem tegoż postanowienia nie ma wpływu na możliwość orzeczenia odwołania warunkowego zwolnienia i zarządzenia wykonania kary. Sąd przywołał przy tym tylko orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2007 r., sygn. akt V KK 275/07. Nie dostrzegł jednak przy tym tego, iż Sąd Najwyższy w tym postanowieniu opublikowanym w OSNwSK 2007/1/2186 przyjął, że przepis art. 75 § 4 k.k. wskazuje okres, w którym możliwe jest zarządzenie wykonania kary warunkowo

zawieszanej. Jest nim oznaczony w wyroku okres próby i dalsze 6 miesięcy, biegnące od jego zakończenia. W tym okresie konieczne jest nie tylko podjęcie decyzji o zarządzeniu wykonania kary warunkowo zawieszanej, lecz również jej uprawomocnienie się. Tym samym Sąd Najwyższy zaprezentował w tym orzeczeniu pogląd przeciwny do tego, który został wyrażony w zaskarżonym postanowieniu. Postanowieniem z dnia 9 marca 2015 r. Sąd Apelacyjny sprostował oczywistą omyłkę pisarską we wskazaniu orzeczenia Sądu Najwyższego, które miało wyrażać przyjęty przez niego pogląd prawny w zaskarżonym postanowieniu, w ten sposób, że wskazał, iż stanowi je postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2013 r., sygn. akt V KK 177/13. Zostało ono opublikowane w bazie LEX nr 1400154, w którym stwierdzono, że: Termin 6 miesięczny przewidziany w art. 75 § 4 k.k. jest zachowany, jeżeli przed jego upływem nastąpiło wydanie, choćby nieprawomocnego postanowienia o zarządzeniu wykonania kary pozbawienia wolności.

Od powyższego postanowienia kasację na korzyść skazanego wniósł Minister Sprawiedliwości zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie przepisu prawa karnego materialnego, tj. art. 82 k.k., polegające na utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie w przedmiocie odwołania wobec T. K. warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności, udzielonego skazanemu postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 16 lipca 2012 r., w sytuacji, gdy w dacie orzekania przez Sąd II instancji upłynął już okres próby wyznaczony do dnia 16 lipca 2014 r. oraz okres 6 miesięcy od jej zakończenia, co winno skutkować uznaniem przez Sąd Apelacyjny, że kara pozbawienia wolności na którą, został skazany T. K. została przez niego odbyta z chwilą warunkowego zwolnienia. W konkluzji kasacji wniesiono o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Apelacyjnego oraz utrzymanego nim w mocy postanowienia Sądu Okręgowego i umorzenie na podstawie art. 15 § 1 k.k.w. prowadzonego wobec T. K. postępowania wykonawczego w przedmiocie odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia, udzielonego postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 16 lipca 2012 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja zasługuje na uwzględnienie.

Nie ulega wątpliwości, że problematyka objęta treścią zarzutu kasacji w przeszłości była niejednolicie rozstrzygana. W okresie obowiązywania Kodeksu karnego z 1969 r. powszechnie przyjmowano, iż odwołanie warunkowego przedterminowego zwolnienia (zgodnie z treścią art. 97 tego Kodeksu, będącego odpowiednikiem art. 82 § 1 k.k. z 1997 r.) może nastąpić, gdy postanowienie w tym przedmiocie zostanie wydane przez sąd w okresie trwania próby oraz dalszych 6 miesięcy. Bez znaczenia było przy tym to, czy postanowienie - w tym okresie – stawało się prawomocne, czy też nie. To przekonanie było powszechnie wyrażane, tak w orzecznictwie (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 1972 r., sygn. akt VI KZP 70/71, LEX nr 18407), jak i w piśmiennictwie (por. W. Świda [w:] Kodeks karny z komentarzem, Wydawnictwo Prawnicze 1973 r., s. 338; K. Buchała [w:] Komentarz do Kodeksu karnego. Część ogólna, Wydawnictwo Prawnicze 1990 r., s. 366). Dopiero w schyłkowym okresie obowiązywania Kodeksu karnego z 1969 r. nastąpiła zasadnicza zmiana orzecznictwa – w tym zakresie. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 30 stycznia 1996 r. sygn. akt I KZP 34/95, LEX nr 24706 stwierdził, iż: Użyte w art. 97 k.k. określenie „nie odwołano warunkowego zwolnienia” odnosi się do sytuacji, gdy w okresie 6 miesięcy po upływie okresu próby nie wydano prawomocnego postanowienia w tym przedmiocie.

To przekonanie stało się dominujące w piśmiennictwie pod rządami obecnie obowiązującego Kodeksu karnego (J. Skupiński [w:] Kodeks karny komentarz, red. R. Stefański, 2015 r., s. 541; P. Hofmański i L. Paprzycki [w:] Kodeks karny komentarz pod red. M. Filara, 2012 r., s. 452 - 453; A. Zoll [w:] Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz 2012 r., s. 1008; A. Marek [w:] Kodeks karny komentarz, 2010 r., s. 251; M. Kalitowski [w:] Kodeks karny komentarz, tom I, 2005 r., s. 676)

Również taki pogląd Sąd Najwyższy stanowczo wyrażał w kolejnych orzeczeniach wydanych po wejściu w życie Kodeksu karnego z 1997 r. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 3 listopada 2003 r., sygn. akt IV KK 373/03 LEX nr 82302; 12 maja 2009 r., sygn. akt 88/09, LEX nr 599415; 17 maja 2011 r., sygn. akt III KK 92/11, LEX 795786).

Przekonanie co do słuszności tego przeważającego w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądu stanowiło podstawę uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26

czerwca 2014 r., w której stanowczo stwierdzono, że: „*Użyte w art. 82 § 1 k.k. wyrażenie "nie odwołano warunkowego zwolnienia" odnosi się do sytuacji, gdy w okresie próby i w ciągu 6 miesięcy od jej zakończenia nie wydano prawomocnego postanowienia sądu w tym przedmiocie*” (uchwała SN z dnia z dnia 26 czerwca 2014 r., I KZP 7/14, OSNKW 2014, z. 9, poz. 67). W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy rozważył znaczenie dla omawianej problematyki nowelizacji przepisów Kodeksu karnego wykonawczego dokonanej ustawą z dnia 16 września 2011 r. (Dz. U. z 2011 r., Nr 240, poz. 1431), która dotyczyła także art. 9 § 3 k.k.w. Stosownie do uregulowania będącego następstwem wspomnianej (obowiązującej od dnia 1 stycznia 2012 r.) nowelizacji w § 3 art. 9 k.k.w. wprowadzono zasadę, że postanowienie w postępowaniu wykonawczym staje się wykonalne z chwilą wydania, chyba że ustawa stanowi inaczej lub sąd wydający postanowienie albo sąd powołany do rozpoznania zażalenia wstrzyma jego wykonanie. W ocenie Sądu Najwyższego ta zmiana treści art. 9 § 3 k.k.w. nie dezaktualizuje poglądu o tym, że użyte w art. 82 § 1 k.k. wyrażenie „w ciągu 6 miesięcy” od zakończenia okresu próby odnosi się do sytuacji, gdy w okresie 6 miesięcy po upływie okresu próby nie wydano prawomocnego postanowienia o odwołaniu przedterminowego warunkowego zwolnienia. Sąd Najwyższy zauważył, iż ustawodawca, mając wspomnianą możliwość i okazję zaistniałe w związku z wspomnianą nowelizacją, nie wprowadził do treści art. 82 § 1 k.k. warunku nieprawomocności postanowienia o odwołaniu przedterminowego zwolnienia i uczynił tak w sytuacji, gdy powszechnie uznawano i uznaje się, że wspomniane wyrażenie „w ciągu 6 miesięcy od jej zakończenia nie odwołano warunkowego przedterminowego zwolnienia” odnosi się do orzeczeń prawomocnych, to tym samym taka jest faktyczna treść tej regulacji. Dopiero wyraźna zmiana art. 82 § 1 k.k. umożliwiłaby stwierdzenie, w oparciu o dyrektywy semantyczne, że zmianie uległa wyrowadzona zeń norma. Nadto nieuprawnione jest wskazywanie, że wspomniana zmiana w zakresie wykonalności postanowień zapadających na etapie postępowania wykonawczego oznacza zarazem zmianę co do warunku prawomocności dla skutecznego odwołania środka probacyjnego, a co wynika już z chociażby oczywistego rozróżnienia zagadnienia prawomocności i wykonalności. Nadto Sąd Najwyższy zwrócił uwagę (w ślad za uchwałą tego Sądu z dnia 30 stycznia 1996 r., I KZP 34/95) na podobieństwo

analizowanych terminów do terminów przedawnienia karalności przestępstw, na tle których nie było i nie ma wątpliwości, że sąd pierwszej instancji może wydać wyrok tuż przed ich upływem, podczas gdy sąd odwoławczy, orzekając *ex post*, będzie musiał postępowanie karne umorzyć (taka wykładnia była jednomyślnie prezentowana w orzecznictwie Sądu Najwyższego, zob. wyrok z dnia 3 listopada 2003 r., IV KK 373/03, LEX 82302).

Sąd Najwyższy w orzekającym składzie także przychyliła się do takiej wykładni normy art. 82 § 1 k.k. Tym bardziej w sytuacji w której nie ulega wątpliwości, iż określony w tym przepisie termin ma charakter materialnoprawny i jako taki nie może być przywrócony, a jego niezachowanie powoduje bezskuteczność czynności, stąd określany jest mianem terminu prekluzyjnego, czy stanowczego (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1996 r., I KZP 34/95, OSNKW 1996, z 3 - 4, poz. 14 oraz I. Nowikowski, Terminy w kodeksie postępowania karnego, Lublin 1988, s. 21 – 25). Ustawa nie przewiduje też możliwości przerwania biegu tego terminu na skutek dokonania określonej czynności procesowej. Stąd też zasadnie przyjmowano w orzecznictwie i doktrynie, że z uwagi na doniosłość skutków w sferze materialnoprawnej, jakie powodował upływ terminu, o którym mowa w art. 82 § 1 k.k., postanowienie o odwołaniu przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności musiało nie tylko zapaść, ale i uprawomocnić się w okresie próby, względnie w ciągu dalszych 6 miesięcy (por. też Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2011 r., III KK 92/11 K. Dąbkiewicza, PS 2013, nr 1, s. 125 – 134).

W niniejszej sprawie okres próby wyznaczonej skazanemu upływał 16 lipca 2014 r., zaś prawomocne postanowienie w przedmiocie odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia zapadło 4 marca 2015 r. Oznacza to, że prawomocna decyzja o odwołaniu warunkowego zwolnienia zapadła później niż 6 miesięcy po zakończeniu okresu próby, co tym samym czyniło ją niedopuszczalną. W tym stanie rzeczy zarzut kasacji jawi się jako oczywiście zasadny. To oznacza konieczność uchylenia postanowień Sądów obu instancji i umorzenia na podstawie art. 15 k.k.w. postępowania w przedmiocie odwołania warunkowego zwolnienia.

Taką ocenę zarzutu kasacji warunkowały nie tylko przywołane stanowisko Sądu Najwyższego wspierane przez licznych przedstawicieli piśmiennictwa, ale przede wszystkim sposób w który Sąd Apelacyjny uzasadnił zaskarżone postanowienie, który uniemożliwia przyjęcie bezzasadności zarzutu kasacji jako nie spełniającego wymogu wykazania „rażącego naruszenia prawa” w rozumieniu art. 523 § 1 k.p.k. Sąd Apelacyjny zaniechał bowiem w istocie wskazania dlaczego odrzucił tą dominującą i (od czasu uchwały z 2014 r.) jedyną linię orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów powszechnych. Nie wskazał także, dlaczego przywołane postanowienie Sądu Najwyższego uznał za argument przemawiający za trafnością swojego rozstrzygnięcia, co było tym bardziej niezbędne w sytuacji w której zostało ono wydane jeszcze przed wspomnianą uchwałą Sądu Najwyższego z 2014 r. i dotyczyło wprost zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności.

Dodatkowo zauważyć należy, że w pkt. 3 postanowienia Sądu Okręgowego utrzymanego w mocy zaskarżonym orzeczeniem, w oparciu o przepis art. 9 § 3 k.k.w. wstrzymano wykonanie orzeczenia, do daty jego uprawomocnienia. To sprawia, że argumenty które były prezentowane niekiedy w piśmiennictwie i powtórzone przez Sąd Apelacyjny („nieprawomocny charakter orzeczenia – wobec treści art. 9 § 3 k.k.w. – nie miał wpływu na bieg terminu, o którym mowa w art. 75 § 4 k.k.”) okazały się wobec wspomnianego rozstrzygnięcia Sądu *meriti* bezprzedmiotowe. Postanowienie o odwołaniu warunkowego przedterminowego zwolnienia nie stało się wszak wykonalne z chwilą jego wydania.

W tym stanie rzeczy należało uznać, że Sąd Apelacyjny – tak procedując – rażąco uchybił przywołanym w zarzucie kasacji przepisom, co zważywszy na charakter tego uchybienia i jego procesowe skutki, nie tylko mogło, ale wręcz miało rażący wpływ na treść zaskarżonego postanowienia.

Orzeczenie o wydatkach uzasadnia treść art. 638 k.p.k.

Z tych wszystkich względów postanowiono jak wyżej.

W tym stanie rzeczy orzeczono jak w sentencji.

kc